

تبیین فرآیند اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از طریق فعالیتهای ورزشی

۲۶۵

مقدمه: هدف از اجرای این پژوهش تبیین فرآیند اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از طریق فعالیتهای ورزشی است.

روش: پژوهش حاضر بنا بر ماهیت موضوع مورد مطالعه در چارچوب دیدگاه تفسیرگرایی و رویکرد روش شناختی کیفی و با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای بر اساس طرح اشتراوس و کوربین در سه مرحله اصلی کدگذاری باز، محوری و گزینشی و با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه و تا حد اشباع نظری اجرا شد. در این پژوهش از روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام شده استفاده شد.

یافته‌ها: مؤلفه‌های مورد بررسی شامل شرایط علی (بسترسازی، نهادهای ثانویه، حمایتگری و پشتیبانی خانواده و انگیزه‌ها و زمینه‌ها)، شرایط زمینه‌ای (عدالت رویه‌ای، امکانات، تأمین اجتماعی، زیرساختها، توسعه مشارکت، رویکردها و سیاستها و تلاقی معلولیت و ورزش)، شرایط مداخله‌گر (نقش معلم، موانع نزدیک، هزینه آموزش، فرهنگ سازی، رسانه، آگاهی بخشی و توسعه ورزش همگانی)، پدیده محوری (اجتماعی شدن از طریق ورزش)، راهبردها (توانمندی اجتماعی، بهبود سلامت و سبک زندگی، فرصتهای ورزش، توانمندسازی روانی، القای کفایت و خودبستگی) و پیامدها (پذیرش معلولیت، توانمندی و بسندگی، ادغام یکپارچگی، پرهیز از ضعف‌انگاری، باور به ورزش و بدیل ناپذیری ورزش) بود.

بحث: یافته‌های پژوهش نشان داد که عوامل علی مانند بسترسازی، نهادهای ثانویه، حمایت خانواده و انگیزه در اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت مؤثرند. راهبردهای توانمندسازی روانی و القای خودبستگی نیز شناسایی شدند. این مطالعه با ارائه مدلی جدید، نظریه اجتماعی شدن ورزشی را گسترش داده و آگاهی عمومی درباره اهمیت فعالیتهای ورزشی برای افراد دارای معلولیت را افزایش می‌دهد.

همچنین بر نقش ارتباطات ورزشی و مهارتهای ورزشی در فرایند اجتماعی شدن این افراد تأکید دارد.

۱- **مریم مجیدی**^{۱۵}
دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی ورزش، گروه علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف‌آباد، نجف‌آباد، ایران.

۲- **حمید زاهدی**^{۱۶}
دکتر رفتار حرکتی، گروه علوم ورزشی و مرکز تحقیقات طب ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران. (نویسنده مسئول).
<hamidzhd@yahoo.com>

۳- **مهناز مروی**^{۱۷}
دکتر بیومکانیک ورزشی، گروه علوم ورزشی و مرکز تحقیقات طب ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

۴- **مینا مستحفظیان**^{۱۸}
دکتر مدیریت ورزشی، گروه علوم ورزشی و مرکز تحقیقات طب ورزشی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.

واژه‌های کلیدی:

افراد دارای معلولیت، اجتماعی شدن، الگوی داده‌بنیاد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰

Explaining the Socialization Process of People with Disabilities through Sports Activities

▶ **1. Maryam Majidi**
Ph.D. Student in Sociology of Sport, Department of Sports Sciences and Sports Medicine Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

▶ **2. Hamid Zahedi**
Ph.D. in Movement Behavior, Department of Sports Sciences and Sports Medicine Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran. (corresponding author) <hamidzhd@yahoo.com>

▶ **3. Mahnaz Marvi**
Ph.D. in Sport Biomechanics, Department of Sports Sciences and Sports Medicine Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

▶ **4. Mina Mostahfeziyan**
Ph.D. in Sport Management, Department of Sports Sciences and Sports Medicine Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

Key words:

Disabled people, Socialization, Grounded Theory Model

Received: 2023/06/07

Accepted: 2023/11/11

Introduction: This research aimed to explain the socialization process of people with disabilities through sports activities using a grounded theory approach.

Method: The study was conducted within the framework of an interpretive perspective and a qualitative methodological approach. Using Strauss and Corbin's grounded theory methodology, the research proceeded in three main stages: open coding, axial coding, and selective coding. Data collection included library research and interviews, being conducted until theoretical saturation was achieved. To ensure reliability, the within-subject agreement method was applied to evaluate the consistency of the interviews.

Findings: The identified components include causal conditions (environment, secondary institutions, family support, and motivations), contextual conditions (procedural justice, facilities, social security, infrastructure, participation development, policies and approaches, and the intersection of disability and sports), and intervening conditions (the role of teachers, immediate obstacles, educational costs, cultural development, media, awareness-raising, and public sports promotion).

Discussion: The findings demonstrated that causal factors such as environment, secondary institutions, family support, and motivation significantly influence the socialization of people with disabilities. Strategies like psychological empowerment and fostering self-sufficiency were particularly impactful. By presenting a new model, this study extends the theory of sports socialization and raises public awareness about the importance of sports activities for individuals with disabilities. Furthermore, it underscores the role of sports communication and the acquisition of sports-related skills in the socialization process.

Citation: majidi M, zahedi H, marvi M, mostahfeziyan M. (2024). Explaining the socialization process of people with disabilities through sports activities. *refahj*. 24(95), : 7

URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4217-en.html>

Extended Abstract

Introduction

Due to their physical condition, individuals with disabilities often experience a lower quality of life. These individuals are often isolated and may lack the motivation and self-confidence to fully engage in society. Today, the concept of disability has expanded and is no longer limited to individuals with visible disabilities. The World Health Organization (WHO) defines disability as any limitation or inability to perform the natural and full role of a person compared to peers of the same gender in cultural and social contexts (Bennett & Rosner, 2019). One of the factors that helps successfully achieve the socialization process for individuals with disabilities is participation in sports and engaging in physical activities. Therefore, the United Nations (UN) has attempted to create equal opportunities for people with disabilities by publishing standard laws in this area (UNESCO, 2015). In these laws, disability is seen as a type of limitation in the radical social model due to differences in the social context. This limitation is not only due to physical barriers but also extends to attitudinal barriers created by the social environment.

Socialization is a complex process that affects how individuals interact, communicate socially, and participate in social activities. The important question is how sports can socialize individuals with disabilities and how it impacts them. In other words, while some studies show the positive impact of sports on individuals with disabilities, others highlight the obstacles and challenges they face in sports activities. Given the importance of sports in the lives of individuals with disabilities and the environmental and social limitations they face, it is essential to provide a model for improving the quality of life and socialization of this group through sports.

Method

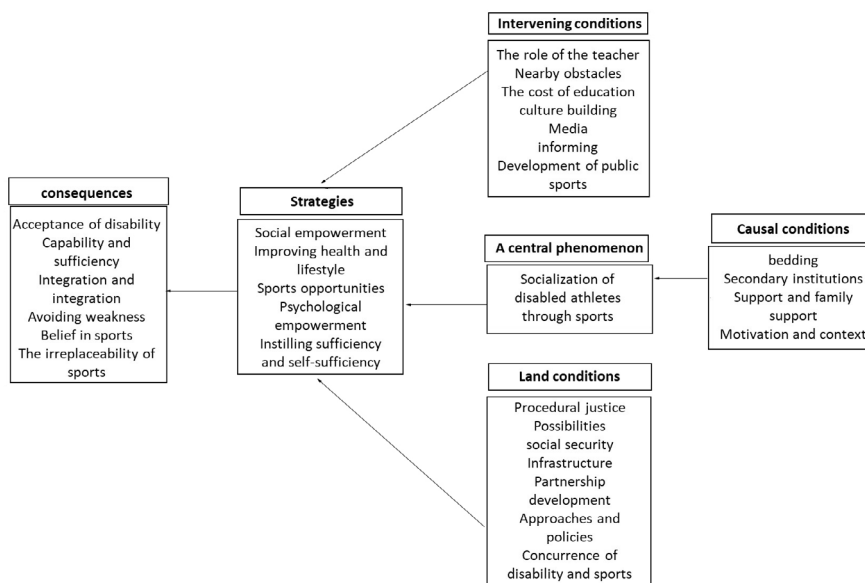
Considering the nature of the topic under study, this research was conducted within the framework of an interpretive perspective and a qualitative methodological approach, using the contextual method based on the perspective of Strauss and Corbin. The current research is exploratory in nature and, therefore, does not have a hypothesis but seeks to find solutions to the identified problem. The statistical population for this research included disabled athletes and specialists and experts in the

field of disabled sports (in both executive and scientific fields) in Isfahan, who had regular and ongoing contact with this group of athletes. A purposeful and theoretical sampling method was used in this research. A total of 20 interviews were conducted, including 13 interviews with disabled athletes and seven interviews with experts in the field. To analyze the data, the Grounded Theory Method was used. Grounded Theory, first introduced by Cohen, Glaser, and Strauss (1969), aiming to generate theory from data in social contexts (Strauss & Corbin, 2012). The data obtained from the initial interview not only introduced new topics but also guided the researcher to ask other participants in subsequent interviews. This process continued until the last interview and reached the saturation stage. In the next step, central coding was performed. To check the validity of the research, the four indices of believability, reliability, verifiability, and transferability, as outlined by Lincoln and Guba (1994), were employed. To measure reliability, the open-test method was used, and for this purpose, the coding was done in two time intervals. The retest reliability of the interviews in this research is 88%. Since the reliability rate is higher than 60%, the reliability of the coding is confirmed.

Findings

Open coding was employed to identify the key themes within the interview content. Then, categorization was performed based on the relationships between the open codes. Finally, theoretical coding was used to rationalize other categories, validate relationships, and address gaps. Ultimately, a systematic approach based on the Grounded Theory data model was used, and according to the reliability results presented in the previous section, the final model was developed. Figure (1) illustrates the final model.

Figure (1): The data model of the foundation for the socialization of the disabled through sports

Discussion

The socialization of disabled athletes through sports has been conceptualized through the interaction of five key components. A total of 29 sub-components related to the socialization of disabled athletes were identified and organized into a theoretical model based on Grounded Theory. These components are interrelated under a central theme, “Effective Factors on the Socialization of Disabled Athletes through Sports.” Disability, from a sociological perspective, is considered at the societal level, and its meaning is shaped by how people perceive and view individuals with disabilities. Discrimination, both social and physical, restricts individuals’ independence. The interaction between personal challenges, family responses, and community reactions can reduce role expectations, reinforce prejudices, and perpetuate discriminatory laws and policies. These social barriers manifest in the experiences of disabled athletes (Sami’ & Nikfarjam, 2016). The socializa-

tion of disabled individuals through sports is influenced by four primary factors: individual, family, management, and environment. Individual and family factors shape the attitudes and perspectives of specific groups, significantly affecting the development of sports participation among disabled individuals. Disabled individuals who receive support from their families are more likely to engage in sports with greater determination. Sports-related factors also play a key role in attracting disabled individuals to sports. Health and fitness benefits, along with the social aspects of sports, can encourage participation from certain groups. Furthermore, the management factor plays a critical role in fostering the sports involvement of disabled individuals. If sports structures and resources are managed effectively, they can create an environment conducive to the growth of disabled sports. The research by Hopkins et al. (2022) highlights the importance of environmental, managerial, and behavioral factors in promoting sports participation, which aligns with the findings of this study. Similarly, Moradipour et al. (2017) emphasized the importance of structural, managerial, environmental, and economic factors, which is consistent with this research. Additionally, studies by Saxton (2019) and Park et al. (2016) have pointed to similar factors, reinforcing the validity of these findings. The results of this study contribute to expanding the theory of sports socialization by proposing a new model that explains the relationship between the socialization of disabled individuals through sports. Moreover, this study provides a framework for raising public awareness about the importance of physical activity and sports skills. The findings underscore the unique role of sports communication in the socialization process of disabled individuals, and expand the theory of sports socialization by illustrating how sports skills are integrated into work and daily life.

Ethical considerations

Authors' contributions: All authors contributed to producing the research.

Funding: The present study did not have any sponsors.

Conflicts of interest: The authors declared no conflict of interest.

Following the ethics of research: In this article, all rights relating to references are cited and resources are carefully listed.

مقدمه

افراد دارای معلولیت اغلب به دلیل محدودیتهای جسمی و اجتماعی، از کیفیت زندگی مطلوب و اعتمادبه‌نفس لازم برای حضور در جامعه محروم‌اند. درحالی‌که این افراد می‌توانند با الهام‌بخشی به نسلهای آینده، اراده و عزم دست‌یابی به اهداف را به نمایش بگذارند. بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی، حدود ۱۵ درصد از جمعیت جهان به‌نوعی از معلولیت دچار هستند (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۱). معلولیت شامل هرگونه محدودیت در ایفای نقشهای اجتماعی فرد، متناسب با شرایط فرهنگی و اجتماعی است (بنت و روسنر، ۲۰۱۹). همچنین، بی‌تمایلی به مشارکت اجتماعی، ازجمله پیامدهای آن است (کالا‌هالیک و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از اهداف کنوانسیون سازمان ملل در زمینه حقوق افراد دارای معلولیت، تضمین شمول اجتماعی و مشارکت این افراد در همه ابعاد زندگی، ازجمله ورزش است (کیوپیس، ۲۰۱۸). ورزش به‌عنوان ابزاری مؤثر، فرصتی را برای بهبود اجتماعی‌شدن و ایجاد تغییرات مثبت در نگرش جوامع نسبت به افراد دارای معلولیت فراهم می‌کند. اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت به معنای شرکت در فعالیتهای و ایجاد روابط اجتماعی است که می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی داشته باشد.

از پیامدهای مثبت آن می‌توان به افزایش اعتمادبه‌نفس، بهبود روابط اجتماعی و ایجاد فرصتهای شغلی و تحصیلی اشاره کرد؛ درحالی‌که تبعیض، مشکلات حرکتی و کمبود آگاهی در تعامل با آنها ازجمله پیامدهای منفی محسوب می‌شود. مشارکت اجتماعی این افراد نه‌تنها به بهبود کیفیت زندگی آنها کمک می‌کند بلکه نقش مهمی در ترویج برابری اجتماعی ایفا می‌کند (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۱؛ کالا‌هالیک و همکاران، ۲۰۲۱).

حضور فرد دارای معلولیت در خانواده تأثیرات مختلفی بر جنبه‌های عاطفی، اجتماعی و

اقتصادی خانواده دارد. از نظر عاطفی، ممکن است والدین و اعضای خانواده با انکار واقعیت، افسردگی، خشم، احساس گناه و اختلال در روابط زناشویی روبه‌رو شوند. از نظر اجتماعی، حضور فرد معلول می‌تواند موجب اختلال در روابط خانوادگی و اجتماعی، حضور در جلسات و میهمانیها و تعامل با اعضای فامیل و دوستان شود. از جنبه اقتصادی، هزینه‌های مراقبت‌های پزشکی، درمانی، توان‌بخشی و دسترسی به امکانات شهری، فشار اقتصادی زیادی به خانواده‌ها وارد می‌کند. این چالش‌ها نشان می‌دهند که معلولیت فرد فقط یک مشکل فیزیکی نیست، بلکه عوامل اجتماعی و محیطی نیز نقش زیادی در شرایط فرد دارند و به همین دلیل توجه به پیامدهای اجتماعی معلولیت ضروری است تا بتوان موانع ارتباط اجتماعی افراد معلول را کاهش داد و تعاملات اجتماعی را بهبود بخشید (ظهیری نیا، ۲۰۱۱).

پیامدهای معلولیت را می‌توان در دو حوزه فردی و اجتماعی بررسی کرد. از نظر فردی، معلولیت می‌تواند باعث کاهش تواناییهای فردی و مشکلاتی نظیر افسردگی، انزوا و ناتوانی در دستیابی به فرصتهای شغلی یا تحصیلی شود. به‌عنوان مثال، فرد نابینا ممکن است در تحصیل با مشکل مواجه شود؛ یا فردی که نقص عضو دارد ممکن است نتواند شغل موردعلاقه‌اش را پیدا کند. این مشکلات می‌توانند به افسردگی و گوشه‌نشینی منجر شوند.

در حوزه اجتماعی، پیامدهای معلولیت شامل وابستگی فرد به دیگران، ضعف در برقراری ارتباطات اجتماعی، نگرش منفی جامعه نسبت به افراد معلول و خانواده‌های آنان، اختلال در روابط خانوادگی و مشکلات روانی اعضای خانواده است. علاوه بر این، افراد معلول ممکن است از امکانات شهری و خانگی محروم شوند و در مشاغل مختلف استخدام نشوند که این مسائل باعث انزوا، افسردگی و مشکلات اقتصادی برای آنها می‌شود (ظهیری نیا، ۲۰۱۱).

ورزش به‌ویژه در میان افراد دارای معلولیت، تأثیرات اجتماعی و سیاسی زیادی دارد که می‌تواند به تعالی ارزشهای اجتماعی و افزایش همبستگی ملی منجر شود. در جامعه‌ای که

توجه به ورزش افراد سالم بیشتر از افراد معلول است، اثرات اجتماعی ورزش برای افراد معلول ممکن است گسترده‌تر و عمیق‌تر باشد. موفقیت‌های این افراد می‌تواند الگویی ذهنی ایجاد کرده و باعث تغییر نگرش در نسلاها شود. باین‌حال، افراد معلول با موانعی مانند ناآگاهی عمومی، کمبود فرصتها و برنامه‌های آموزشی و رقابتی، امکانات محدود و دسترسی ناکافی به منابع مواجه‌اند که تجربه ورزشی آنها را نسبت به افراد سالم کاهش می‌دهد (استیونسن، ۲۰۰۹؛ دی پالما و همکاران، ۲۰۱۶).

ورزش برای افراد دارای معلولیت به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، نقش مهمی در فرآیند اجتماعی‌شدن ایفا می‌کند و می‌تواند تأثیرات مثبت زیادی بر جنبه‌های مختلف زندگی آنها داشته باشد. مشارکت در فعالیتهای ورزشی باعث افزایش اعتمادبه‌نفس، بهبود روابط اجتماعی و ارتقاء سلامت جسمی و روانی می‌شود. باین‌حال، به دلیل محدودیتهای محیطی و موانع اجتماعی، بسیاری از افراد دارای معلولیت از دسترسی به امکانات ورزشی محروم هستند. این موانع شامل مشکلات فیزیکی، نگرشهای منفی اجتماعی و ساختارهای نامناسب فیزیکی می‌شود که مانع مشارکت فعال این افراد در ورزش می‌شود. به همین دلیل، سازمانهای بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد تلاش کرده‌اند با وضع قوانین و استانداردهای بین‌المللی، فرصتهای برابر برای افراد معلول فراهم کنند و نقش ورزش را در فرآیند اجتماعی‌شدن آنها مورد تأکید قرار دهند (یونسکو، ۲۰۱۵).

تحقیقات نشان می‌دهد که افراد معلولی که به‌طور منظم در فعالیتهای ورزشی مشارکت دارند، از نظر اجتماعی‌شدن، عملکرد بهتری نسبت به افراد غیرمعلول دارند (سانمزوگلو و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین ورزش می‌تواند به کاهش هزینه‌های زندگی و بهبود وضعیت روانی این افراد کمک کند (دیلی و همکاران، ۲۰۲۰).

چارچوب مفهومی

فرآیند اجتماعی شدن یکی از مفاهیم اساسی در علوم اجتماعی است که به فرآیند یادگیری و سازگاری افراد با هنجارها، ارزشها و نقشهای اجتماعی اطلاق می‌شود. این فرآیند به‌ویژه برای افراد دارای معلولیت اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا آنها با چالشهای متعددی در تعاملات اجتماعی مواجه هستند. در این چارچوب، فعالیتهای ورزشی به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعات مختلف نشان می‌دهند که ورزش می‌تواند نقش قابل توجهی در فرآیند اجتماعی شدن این افراد ایفا کند. اجتماعی شدن فرآیندی است که طی آن افراد، هنجارها و ارزشهای جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند را درونی می‌کنند. این روند نتیجه تعامل با افرادی است که افراد در طول زندگی با آنها روبه‌رو می‌شوند.

اصطلاح جامعه‌پذیری که تنها در چند دهه گذشته رایج شده است، در این مطالعه معادل عبارت «اجتماعی شدن» در نظر گرفته شده است (مختارپور، ۲۰۱۹). کاتن و چاپمن (۲۰۱۶) دو مرحله در فرایندهای اجتماعی را متمایز می‌کنند: اجتماعی شدن اولیه و اجتماعی شدن ثانویه. اجتماعی شدن اولیه در دوران کودکی رخ می‌دهد و شامل درک ابتدایی از جهان اجتماعی به‌عنوان یک واقعیت اساسی است که به فرد در کسب هنجارهای عمومی زندگی اجتماعی کمک می‌کند.

در مقابل، اجتماعی شدن ثانویه به فرد این امکان را می‌دهد تا در زیربخشهای پیچیده‌تر اجتماعی مشارکت کند (کاتن و چاپمن، ۲۰۱۶). آنتونی گیدنز اجتماعی شدن را فرآیندی تعریف می‌کند که طی آن فرد به شخصی خودآگاه، دانا و مهارتمند در شیوه‌های فرهنگی جامعه خود تبدیل می‌شود (گرچی از ندریانی و شیرزاد نظرلو، ۲۰۱۸).

اجتماعی شدن فرآیند تأثیر متقابل بین فرد و محیط اجتماعی است که نتیجه آن پذیرش الگوهای رفتاری آن محیط و ایجاد انطباق بین فرد و جامعه است. این فرآیند شامل همسازی

با ارزشها، هنجارها و نگرشهای اجتماعی است و به فرد کمک می‌کند مهارتهای اجتماعی لازم برای مشارکت فعال در زندگی اجتماعی را بیاموزد (جورجویک و همکاران، ۲۰۲۰).

از دیدگاه جامعه‌شناسان، اجتماعی‌شدن روندی مستمر و مادام‌العمر است که فرد را برای زندگی گروهی آماده می‌کند و نقش مهمی در شکل‌گیری رفتارهای او دارد (اروفیوا و همکاران، ۲۰۱۹). این فرایند به فرد کمک می‌کند از طریق یادگیری رفتارهای اجتماعی که مورد تأیید گروه هستند، خود را با جامعه تطبیق دهد. از منظر عینی، اجتماعی‌شدن فرایندی است که جامعه به وسیله آن فرهنگ خود را به نسلهای بعدی منتقل می‌کند و فرد را با شیوه‌های پذیرفته‌شده زندگی اجتماعی هماهنگ می‌کند (سربوا و همکاران، ۲۰۱۹).

اجتماعی‌شدن به فرآیند پذیرش و درک نقشها، انتظارات و هنجارهای جامعه اطلاق می‌شود. افراد دارای معلولیت به دلیل ویژگیهای خاص خود ممکن است در این فرآیند با مشکلاتی مواجه شوند. به‌طور خاص، افراد با معلولیتهای جسمی یا ذهنی ممکن است از مشارکت در فعالیتهای اجتماعی به دلایل مختلف، از جمله نگرشهای منفی جامعه، ترس از طردشدن و یا محدودیتهای جسمی، محروم شوند. اما ورزش به‌عنوان یک ابزار توانمندساز، این محدودیتهای را کاهش می‌دهد و فرصتهای جدیدی برای تعاملات اجتماعی و تجربه هویت جدید فراهم می‌آورد.

ورزش نه تنها به‌عنوان یک فعالیت بدنی برای تقویت سلامت جسمانی، بلکه به‌عنوان یک محیط اجتماعی با پتانسیل بالای برقراری ارتباطات اجتماعی و مهارتهای اجتماعی برای افراد دارای معلولیت شناخته می‌شود. مطالعات مختلف نشان می‌دهند که مشارکت در ورزش می‌تواند منجر به کاهش استرس، افزایش اعتمادبه‌نفس، بهبود عزت‌نفس و تقویت مهارتهای ارتباطی در افراد دارای معلولیت شود (بارکر و ایواتا، ۲۰۱۹). این مزایا می‌توانند به فرآیند اجتماعی‌شدن این افراد کمک کنند و آنها را به‌عنوان اعضای فعال‌تر جامعه معرفی کنند.

اجتماعی‌شدن ورزشی نیز فرایندی است که به فرد دانش و مهارت لازم برای مشارکت

مؤثر در فعالیتهای ورزشی را می‌دهد (گون و همکاران، ۲۰۱۹). این فرایند شامل سه مرحله متوالی است (دانلی و یانگ، ۱۹۹۹): ۱. اجتماعی شدن اولیه که اطلاعات پایه برای مشارکت در فعالیتهای ورزشی را فراهم می‌کند؛ ۲. انتخاب شدن که به مشارکت اولیه فرد اشاره دارد؛ ۳. اجتماعی شدن که در آن فرد مهارتهای ورزشی موردنیاز را می‌آموزد و سبک زندگی متناسب با آن را تمرین می‌کند. برای افراد دارای معلولیت، اجتماعی شدن ورزشی یک فرایند پیچیده است که به عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی وابسته است (کاکلی، ۲۰۱۵).

تمرین ورزشی افراد دارای معلولیت در زمینه‌ای فرهنگی-اجتماعی شکل گرفته است که اغلب بر رویکردهای پزشکی و فردی نسبت به معلولیت استوار است (سوکاتن و ملانی چاپمن، ۲۰۱۶).

درک و پذیرش افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی می‌تواند تحت تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی قرار گیرد. به‌عنوان مثال، جوامع مختلف ممکن است نگرشهای متفاوتی نسبت به معلولیت و توانمندیهای افراد دارای معلولیت داشته باشند. پژوهشها نشان می‌دهند که جوامع بازتر و پذیراتر نسبت به ورزشهای ویژه برای افراد دارای معلولیت، امکان مشارکت بیشتر و اجتماعی شدن آنها را تسهیل می‌کند (شریل، ۲۰۰۴). در مقابل، جوامع با نگرشهای محدودتر ممکن است بر چالشهای اجتماعی شدن این افراد بیفزایند.

ورزشهای رقابتی می‌توانند به افراد دارای معلولیت فرصتهایی برای نشان دادن توانمندیهای خود و ارتقای اعتماد به نفس فراهم کنند. این نوع ورزشها نه تنها مهارتهای جسمانی و روانی را تقویت می‌کنند، بلکه افراد را با فرهنگ رقابت و همکاری در تیم آشنا می‌کنند. در مقابل، ورزشهای غیررقابتی، مانند یوگا یا پیاده‌روی گروهی، به افراد این امکان را می‌دهند که در محیطی غیررقابتی و آرام به تعاملات اجتماعی بپردازند. هر دو نوع ورزش می‌توانند به‌طور مؤثری در فرایند اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت مؤثر باشند.

مشارکت در ورزش می‌تواند تأثیرات بلندمدتی بر فرایند اجتماعی شدن افراد دارای

معلولیت داشته باشد. این تأثیرات شامل ایجاد هویت اجتماعی مثبت، افزایش مشارکت در فعالیتهای اجتماعی و همچنین تغییر نگرشهای عمومی نسبت به معلولیت است. به‌عنوان مثال، مطالعات نشان داده‌اند که افراد دارای معلولیت که در ورزشهای مختلف مشارکت دارند، از پذیرش اجتماعی بیشتری برخوردار می‌شوند و به‌طور فعال‌تری در جامعه خود مشارکت می‌کنند (موبیلی هوگو، ۲۰۱۶).

رویکردهای نظری به معلولیت:

مطالعات جامعه‌شناختی معلولیت در قالب چهار مکتب کارکردگرایی، تفسیرگرایی، انسان‌گرایی رادیکال و ساختارگرایی رادیکال قابل‌بحث و بسط است (گودلی، ۲۰۱۱). در نگاه کارکردگرایان، جامعه یک وضعیت ارگانسمی است که همه اعضا در چارچوب هماهنگی و توافق باهم همکاری دارند (توماس، ۲۰۰۷). آنها فرد دارای معلولیت را به‌عنوان یک جسم مادی ناقص می‌بیند که در انجام کارکردهای خود ناتوان است (دونالدسون، ۲۰۰۲).

رویکرد تفسیرگرایانه معتقد است که معلولیت طی یک فرایند تفسیری در تعاملات اجتماعی برساخته می‌شود. آنها معلولیت را یک تولید ارادی فعال برای خلق یک هویت اجتماعی تعریف می‌کنند (گودلی، ۲۰۰۴). انسان‌گرایان رادیکال، معلولیت و اختلال را علائمی فرهنگی-اجتماعی تعریف می‌کنند که فرهنگها و ایدئولوژیهای مختلف آن را تولید می‌کنند؛ بنابراین واژه‌هایی که برای توصیف یک فرد معلول به‌کار گرفته می‌شود حاوی ارزشها و هنجارهای اجتماعی نهفته‌ای است که تنها با روشهای عمیق علمی و مردم‌شناسانه می‌توان آن را فهم کرد.

این رویکرد ریشه در نظریات مارکس انسان‌گرا و مکتب فرانکفورت دارد (پارکر، ۱۹۹۷).

1. Donaldson
2. Parker

از این دیدگاه مفاهیمی که برای توصیف به کار گرفته می‌شوند سرشار از عناصر فرهنگی و ایدئولوژیکی است که نباید از چشم محقق دور نگاه داشته شود. معلولیت وضعیتی است که از طریق آن می‌توان بدن سالم را به جامعه معرفی کرد. به عبارت دیگر به‌طور غیرمستقیم ایدئولوژی سالم‌بودن را تبلیغ می‌کند (فوکس و لیبکین^۱، ۲۰۰۲). ساختارگرایان رادیکال نیز معلولیت را به‌عنوان یک فرایند طرد ساختاری، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی تعریف می‌کنند که باعث می‌شود فرد معلول از عرصه‌های عادی زندگی منزوی شود (سالوز^۲، ۲۰۱۸).

این رویکرد که به‌نوعی ماتریالیسم تاریخی منسوب است بر بسیاری از مطالعات درزمینه معلولیت اثر گذاشته است. ساختارگرایان رادیکال تحت‌تأثیر جامعه‌شناسی مارکسیستی، معلولیت و بیماری را محصول نظام سرمایه‌داری معرفی می‌کنند. آنها افراد دارای معلولیت را به‌عنوان دریافت‌کنندگان منفعل مداخلات و ایدئولوژی طبقه حاکم به تصویر می‌کشند. ماتریالیست‌ها معتقدند معلولیت بهانه خوبی برای طرد اجتماعی و محرومیت از مشارکت فعال در فعالیتهای اقتصادی است. با توجه به جنبه‌های مختلف و ابعاد مطرح‌شده در ادامه سعی می‌شود با نگاهی همه‌جانبه به بررسی و شناسایی عوامل مؤثر، موانع، راهکارها و پیامدهای ناشی از آن اشاره شود.

پیشینه تجربی

بیش از یک قرن است که ورزش افراد دارای معلولیت در جهان شناخته شده است. در قرن ۱۹ تأثیر ورزش بر سلامت افراد دارای معلولیت کاملاً واضح بود. بعد از جنگ جهانی اول با شناخته‌شدن فیزیوتراپی و ورزش درمانی در کنار ارتوپدی و جراحی و پس از آن جنگ جهانی دوم با افزایش تعداد زیاد افراد دارای معلولیت جنگی، اهمیت ورزش افراد دارای

1. Fox and LIPKIN
2. Solves

معلولیت دوچندان شد. این پدیده و امدمدار اندیشه‌های لودویگ گوتمن^۱ در سال ۱۹۹۴ بود که به درخواست دولت در بیمارستان استوک مندویل^۲ که مرکز جراحی نخاعی بود ایجاد شد (کیال و همکاران، ۲۰۲۰).

او با تفکر ایجاد بازی و تقویت روحیه افراد دارای معلولیت، ورزش و جنب‌وجوش را در این افراد ایجاد کرد و امروز شاهد رویدادهای بین‌المللی در این زمینه هستیم. با توجه به اهمیت ورزش و نقش آن در سلامت جسمی و روحی افراد دارای معلولیت، در ادامه پژوهشهای مرتبط با موضوع موردبررسی قرار می‌گیرد تا از این طریق بتوان مفروضات حاکم بر پژوهش را استخراج کرد.

کیال و همکاران (۲۰۲۰) مؤلفه‌های ویژگیهای شخصیتی، مهارتهای روانی و انگیزه‌های فردی را از مؤلفه‌های روان‌شناختی مؤثر بر مشارکت افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی می‌دانند. مهدی‌نژاد و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده‌اند که تا چه اندازه ورزش همگانی افراد دارای معلولیت می‌تواند در تاب‌آوری، خوش‌بینی، خودکارآمدی و امیدواری آنها اثرگذار باشد.

لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) با شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی، آنها را به صورت مقوله اصلی شامل تفکر مدیریتی و برنامه‌ریزی، هماهنگی و ارتباط بین سازمانی، توسعه زیرساختها، رسانه و مطبوعات، توسعه منابع انسانی و فرهنگ و آموزش بودند تدوین کرده‌اند.

ادریسی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده‌اند که بین جنبه‌های مشارکت همبستگی مثبت و بالایی وجود دارد. در این پژوهش رتبه‌بندی و وزن‌های عوامل وادارنده مشارکت ورزشکاران افراد دارای معلولیت را به ترتیب اجتماعی شدن، عزت‌نفس، سلامتی، هیجان، مهارت، آمادگی

1. Ludwig Guttman
2. stoke mandeville

جسمانی، عملکرد، سرگرمی و کسب و کار شناسایی کرده‌اند. وکیلی و همکاران (۲۰۱۹) با شناسایی و تدوین الگوی انگیزه‌های مشارکت ورزشی افراد دارای معلولیت، انگیزه سلامتی، تندرستی و نشاط، انگیزه کسب پایگاه اجتماعی، عوامل موقعیتی و انگیزه آموزش و کسب مهارت، انگیزه کسب موفقیت و تخلیه انرژی و سرگرمی را بر تمایل افراد دارای معلولیت به ورزش مؤثر دانسته‌اند.

قدردان و همکاران (۲۰۱۹) بین موانع فردی و خانوادگی در بین افراد دارای معلولیت ورزشکار و غیرورزشکار اختلافی نیافته‌اند. به این معنی که هر دو موانع خانوادگی و فردی مؤثرند ولی اثر بیشتر آن بر افراد دارای معلولیت غیرورزشکار بیشتر از افراد دارای معلولیت ورزشکار بوده است.

زمانی و همکاران (۲۰۱۹) نیز موانع مهم مشارکت معلولان در فعالیتهای ورزشی را موانع اقتصادی و نبودن حمایت اجتماعی و کمبود فضا و امکانات ورزشی و دسترسی مطرح کرده‌اند. سونمزوگلو^۱ و همکاران (۲۰۲۱) تنوع تجارب اجتماعی شدن ورزشی ورزشکاران دارای معلولیت، پیوند بین تعهد در ورزشهای پارالمپیک با عملکرد بالا با پیشرفت بسیار سریع در عملکرد ورزشکاران را با تأکید بر نقش اساسی خانواده به‌عنوان حمایتگر عاطفی، مالی و سازمانی مؤثر دانسته‌اند.

دیلی^۲ و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی نقش تجارب ورزشی در فرایند اجتماعی شدن نشان دادند که ارتباطات ورزشی افراد دارای معلولیت فرایند اجتماعی شدن آنها را از طریق یادگیری مهارتهای ارزشمند مورد استفاده در محل کار، انطباق با وظایف شغلی مختلف و ایجاد هویت‌های کاری مطمئن می‌توان تسهیل کرد.

گوون^۳ و همکاران (۲۰۱۹) نیز مؤثرترین واسطه‌ها برای ورزشکاران زن دارای

1. Sonmezoglu

2. Dailey

3. Güven

معلولیت برای شروع ورزش مریبان آنها و تصمیمات خودشان ارزیابی کرده‌اند. روندهای اجتماعی‌شدن ورزشکاران زن معلول از طریق ورزش موردبررسی قرارگرفته نشان داده است که ورزشکاران پس از شروع ورزش در ابعاد جسمی، اجتماعی و عاطفی تغییرات عمده‌ای در زندگی خود تجربه کرده‌اند. بااین‌حال شرکت‌کنندگان تأکید کردند که در مقایسه با مردان ورزشکار معایبی دارند.

کوسکی^۱ و همکاران (۲۰۱۷) محیط‌های اجتماعی حمایتی که با مشارکت عادلانه، احساس تعلق و فرصتهای وابستگی متقابل را در ارتقا سلامت و رفاه جوانان دارای معلولیت جسمی مؤثر می‌دانند. این ویژگیها در طراحی برنامه‌های فعالیت بدنی یکپارچه و اختصاصی موردتوجه قرار می‌گیرند.

با توجه به بررسی انجام‌شده و سوابق مطالعاتی، مشخص است که یک مطالعه جامع به‌منظور شناسایی عوامل مؤثر، موانع و راهکارها و پیامدهای اجرای آنها انجام نشده است و از این منظر این پژوهش متمایز از پژوهشهای انجام‌گرفته است و به همین دلیل موردتوجه قرارگرفته است.

روش

پژوهش حاضر بنا بر ماهیت موضوع مورد مطالعه در چارچوب دیدگاه تفسیرگرایی و رویکرد روش‌شناختی کیفی و با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای بر اساس دیدگاه اشتراوس و کوربین انجام شده است. با توجه به جامعه خاص افراد دارای معلولیت، پژوهشهای محدودی در این حوزه به‌خصوص در مورد شهر اصفهان صورت گرفته است و تقریباً پژوهشی در حوزه فرآیند اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از طریق ورزش اجرا نشده است و کمبود و محدودبودن اطلاعات، محقق را مجاب به استفاده از تحقیق کیفی داده‌بنیاد کرد.

1. Koski

در نظریه پردازی زمینه بنیان با روش اشتراوس و کوربین مقوله های فرعی، تحت سلسله روابطی به مقوله اصلی و محوری مرتبط شده و روابط میان آنها با مقوله اصلی تحت الگو و مدلی مشخص می شود. لذا از بین انواع روشهای پژوهش داده بنیاد، روش سیستماتیک اشتراوس و کوربین مورد توجه است. این رهیافت برای تدوین نظریه در رابطه با یک پدیده، به صورت استقرایی مجموعه ای سیستماتیک از رویه ها را به کار می گیرد و اطلاعات عمیق و نظام مندی را در اختیار محقق قرار می دهد. این پژوهش از نوع اکتشافی است و در نتیجه فرضیه نداشته و به دنبال راه حلی برای مسئله مطرح شده است. ابزار اصلی گردآوری داده ها، مطالعه و بررسی ادبیات پژوهش و همچنین مصاحبه بود.

در بخش اول ابزار جمع آوری داده ها شامل مطالعه اسناد و منابع اطلاعات کتابخانه ای بوده است. به همین منظور بررسی ادبیات نظری و پیشینه پژوهشهای گذشته بر اساس مطالعات کتابخانه ای شامل کتاب، مقالات و سایتهای مرتبط مبنا قرار گرفته است. در بخش دوم برای فرآیند جمع آوری اطلاعات از مصاحبه های کیفی با نخبگان ورزشی و صاحب نظران استفاده شده است.

مصاحبه ها به صورت فردی در قالب یک جلسه رسمی انجام شده است. هر چند یک راهنمای اولیه برای همه مصاحبه ها وجود داشت، اما برای دسترسی به اطلاعات عمیق تر مصاحبه ها به صورت نیمه ساختاریافته یا بدون ساختار پی گرفته می شد. پس از انجام هر مصاحبه در کوتاه ترین زمان ممکن پس از آن گفت و گوهای ضبط شده چند بار به طور دقیق گوش داده شد. پس از گوش دادن، مصاحبه ها کلمه به کلمه روی کاغذ منتقل شد. سپس اطلاعات منتقل شده روی کاغذ تایپ شد و مجدداً با موارد ضبط شده مرور شد.

این عمل بدین منظور انجام می شد تا دقت اطلاعات پیاده شده افزایش یابد و پژوهشگر تسلط بیشتری روی اطلاعات مذکور پیدا کند. از این مرحله به بعد، اطلاعات پیاده شده، منبع اطلاعات خام این پژوهش برای تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در روش نظریه زمینه‌ای، انتخاب منابع و مشارکت‌کنندگان از نوع نظری است که در اصطلاح به آن «نمونه‌گیری نظری» نیز گفته می‌شود. در این روش در پایان هر مصاحبه و بررسی متون مرتبط، داده‌ها تحلیل می‌شوند و بر اساس آن، منابع و مشارکت‌کننده‌های بعدی انتخاب می‌شوند (نمونه‌گیری هدفمند با روش گلوله برفی) و این روند تا جایی ادامه می‌یابد که همه مفاهیم و مقولات اصلی تشکیل‌دهنده پدیده در حال بررسی به اشباع نظری برسند.

در این پژوهش، داده‌ها بعد از اجرای ۲۰ مصاحبه شامل ۱۳ مصاحبه با ورزشکاران معلول و ۷ مصاحبه با افراد کارشناس، به مرحله اشباع نظری رسید. روش تحلیل داده‌ها در روش پژوهش نظریه‌سازی داده‌بنیاد، پرسش و مقایسه مستمر است که در رویکرد نظام‌مند اشتراوس و کوربین در سه مرحله اصلی کدگذاری باز، محوری و گزینشی (انتخابی) انجام می‌شود؛ یعنی در هر یک از سه مرحله یادشده پاسخهای داده‌شده به پرسشهای مطرح‌شده با یکدیگر مقایسه می‌شوند و مفاهیمی که از آنها به دست می‌آیند، مبنای گردآوری داده‌های بعد محسوب می‌شوند.

روش داده‌بنیاد روشی است که در ابتدا توسط کوهن، گلاسر و اشتراوس (۱۹۶۹) معرفی شد و هدف از به‌کارگیری آن ایجاد نظریه از داده‌ها در زمینه‌های اجتماعی بوده است (اشتراوس و کوربین، ۲۰۱۲). با این روش امکان تفسیر عمیق و جامع از پدیده به وجود می‌آید. با این روش نظریه از داده و نه از چارچوب نظری ساخته می‌شود. نتیجه امر این است که نظریه به صورت استقرایی ایجاد می‌شود که منطبق به واقع است. این نظریه یک نظریه تبیینی است که به روش استقرایی ایجاد می‌شود. این روش به گونه‌ای است که امکان ترکیب همه روشهای مصاحبه و پرسشنامه و منابع غیرمستقیم را فراهم می‌کند.

به منظور انجام این روش مفهوم‌پردازی از داده‌ها نخستین گام در تجزیه و تحلیل به شمار می‌رود. خردکردن و مفهوم‌پردازی بدین معناست که پس از انتخاب مورد مشاهده و یا جمله

و یا پاراگراف، آن را به اجزایی تقسیم می‌کنیم و برای هرکدام از حوادث، ایده‌ها و رخدادها نامی را که یا نشانه آن پدیده است و یا به‌جای آن می‌نشیند قرار می‌دهیم (اشتراوس و کوربین، ۲۰۰۶).

پس از کدگذاری و ایجاد مفاهیم، مقایسه آنها با یکدیگر و تشکیل مقوله‌ها، از نمونه‌گیری نظری برای انتخاب شرکت‌کنندگان بعدی استفاده شد. داده‌های حاصل از مصاحبه اولیه، علاوه بر این‌که ذهن را متوجه موضوعات جدید می‌کند، پژوهشگر را به سمت پرسش از شرکت‌کنندگان دیگری در مصاحبه‌های بعدی هدایت می‌کند. این روند تا زمان برگزاری آخرین مصاحبه و رسیدن به مرحله اشباع ادامه یافت.

در گام بعدی کدگذاری محوری انجام می‌شود. در این گام پس از تفکیک بر اساس شباهت و تفاوت به عبارتها برچسب مفهومی جامع‌و مانع داده می‌شود و سپس به تقلیل مفاهیم بر اساس شباهتها و تفاوتها پرداخته می‌شود. در این مرحله مفاهیم متمرکز بر پایه ویژگیها و ابعاد در مقوله انتزاعی‌تر قرار می‌گیرند. در مرحله بعد که کدگذاری انتخابی نام دارد تلفیق مفاهیم و پیدایش هسته مرکزی انجام می‌شود.

قلمرو موضوع به‌صورت میان‌رشته‌ای بوده و در شهر اصفهان انجام گرفته است و داده‌های مربوط به آن در سالهای ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ جمع‌آوری شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل افراد دارای معلولیت ورزشکار و افراد متخصص و کارشناس در حوزه ورزش افراد دارای معلولیت (در دو حوزه اجرایی و علمی) در اصفهان بوده‌اند که به شکل منظم و مستمر با این گروه از ورزشکاران در ارتباط بوده‌اند. ساختار جمعیت شناختی افراد نمونه به‌صورت جدول (۱) است.

جدول (۱): جمعیت شناختی افراد نمونه

شاخص	نوع	فراوانی
جنسیت	زن	۱۱
	مرد	۹
تحصیلات	دیپلم	۴
	لیسانس	۷
	فوق لیسانس	۷
	دکتری	۶
سن	کمتر یا برابر ۲۵ سال	۲
	۲۶ الی ۴۰ سال	۱۱
	بالاتر از ۴۱ سال	۷
سمت مصاحبه شونده	ورزشکار	۱۳
	مربی	۴
	مربی و مدیر ورزشی	۳

روایی در تحقیق کیفی با این پرسش مرتبط می شود که آیا روشها، رویکردها و فنون مورد استفاده با یکدیگر مرتبط بوده و آنچه را می خواهید بیابید، می سنجید یا خیر؟ (کرسول، ۲۰۱۴).

گوبا و لینکلن در دهه ۱۹۸۰ مفهوم «قابلیت اعتماد» را به عنوان معیاری برای جایگزینی روایی و پایایی مطرح کردند تا به کمک آن دقت علمی را در پژوهش کیفی مورد ارزیابی قرار دهند. به منظور بررسی روایی پژوهش با استفاده از چهار شاخص لینکلن^۱ و گوبا^۲ (۱۹۹۴) چهار شاخص باورپذیری، اتکاپذیری، تأییدپذیری و انتقالپذیری استفاده شد. در راستای

1. Lincoln
2. Guba

اعتبار و پایایی این مطالعه، از راهبردهای خاص وثوق‌پذیری مانند واری، کنترل توسط اعضا، بازبینی همتایان و بازاندیشی^۱ که جونز و همکاران (۲۰۱۳) در قسمت معیارهای کیفیت در تحقیقات کیفی ارائه داده بودند، استفاده شد.

رد حسابرسی یا ردگیری امور انجام‌شده که هالپرن^۲ (۱۹۸۳) عنوان کرد و لینکلن و گوبا^۳ (۱۹۸۵) آن را توسعه دادند، شامل توصیف دقیقی از مراحل است که محقق از ابتدا تا انتهای فرآیند تحقیق طی کرده است.

در این مطالعه، پژوهشگران به‌صورت کامل مراحل جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها را در گامهای چهارگانه ذکر کردند. والش^۴ و همکاران (۲۰۱۰) از روش واری استفاده کرده بودند؛ همچنین در این مطالعه، کنترل توسط اعضا با مراجعه به مشاهده‌گران و خبرگان و گرفتن بازخورد از آنان در مورد درکشان از داده‌های جمع‌آوری‌شده انجام شد.

گبریتی^۵ (۲۰۱۱)، نمونه مطالعه ورزشی در ارتباط با کنترل اعضا است؛ پس‌از آن بازبینی همتایان توسط دو نفر خارج از تیم تحقیق و آشنا به تحقیق کیفی انجام شد که داده‌ها را به شکل مستقلی تحلیل کردند. نمونه ورزشی در ارتباط با روش بازبینی همتایان در مشاهده، مطالعه هاروود^۶ و همکاران (۲۰۱۰) است؛ درنهایت بازاندیشی که به آگاهی پژوهشگران از خود و رابطه‌شان با تحقیق و فرآیندهایش اشاره دارد، انجام شد.

بر این اساس پژوهشگران، شیوه‌های جمع‌آوری داده و تحلیل آنها و حتی شیوه نگارش خود را بازنگری و اصطلاحاً در یک چرخه خودانتقادی، از انحرافات احتمالی جلوگیری کردند.

1. Reflexivity
2. Halpern
3. Lincoln and Guba
4. Walsh
5. Gearity
6. Hatwood

بیش از این فورچون و میرا^۱ (۲۰۱۱) از بازانديشی در پژوهش خود استفاده کردند. همچنین، برای اطمینان بیشتر در پژوهش حاضر برای سنجش پایایی از روش پایایی باز-آزمون^۲ استفاده شد. معیار ثبات یا پایایی بازآزمون به میزان سازگاری طبقه‌بندی داده‌ها در طول زمان تأکید دارد. این معیار را زمانی می‌توان به دست آورد که یک کدگذار یک متن را در دو زمان مختلف کدگذاری کرده باشد.

برای به دست آوردن پایایی بازآزمون از میان مصاحبه‌های اجرا شده چند مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب شده و هر کدام از آنها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص دوباره کدگذاری می‌شوند. بعد از آن کدهای تعیین شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها با هم مقایسه می‌شوند و از راه میزان توافقات و عدم توافقات که وجود دارد در دو مرحله معیار یا شاخص ثبات برای آن پژوهش مصاحبه می‌شود.

در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی با هم مشابه هستند با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص می‌شوند (ویمر و دومینیک، ۲۰۰۵). برای این منظور کدگذارهای پژوهش در دو فاصله زمانی و با استفاده از فرمول زیر محاسبه شد (ویمر و دومینیک، ۲۰۰۵):

$$\text{درصد پایایی} = \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100$$

پژوهشگر در حین انجام پژوهش و در جریان کدگذاری مصاحبه‌ها چهار مصاحبه را به عنوان نمونه در یک فاصله ۳۰ روزه مورد کدگذاری مجدد قرار داد. با مراجعه به کدهای اولیه استخراج شده از آن مصاحبه‌ها و کدهای مجدد آنها جدول (۳) به دست آمد.

1. Fortune and Mair
2 Re-Test Reliability

ردیف	مصاحبه‌شونده	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون
۱	P1	۳۲	۱۴	۸	۸۷٪
۲	P5	۱۹	۹	۴	۹۴٪
۳	P10	۲۳	۱۰	۴	۸۶٪
۴	P13	۱۶	۷	۳	۸۷٪
	کل	۹۰	۴۰	۱۹	۸۸٪

همان‌گونه که در جدول ملاحظه می‌شود تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۳۰ روزه برابر ۹۰، تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۴۰ و تعداد کل عدم توافقات در این دو زمان برابر ۱۹ است.

پایایی بازآزمون مصاحبه‌های این تحقیق برابر ۸۸ درصد است. با توجه به این که میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد است بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاریها مورد تأیید است (کاول، ۱۹۹۶). لازم به ذکر است این مقاله دارای کد اخلاق با شناسه IR.IAU.NAJAFABAD. REC.1400.168 است.

یافته‌ها

در این بخش به منظور ارائه یافته‌ها با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد، نسبت به تحلیل مصاحبه‌ها پرداخته شد. برای این منظور ابتدا با کدگذاری باز نسبت به انتخاب مضامین کلیدی محتوای مصاحبه اقدام شد. سپس با استفاده از رابطه بین کدهای باز، نسبت به مقوله پردازی اقدام شد. در انتها با استفاده از کدگذاری نظری و منطقی‌دهی سایر مقوله‌ها نسبت به اعتباربخشیدن به روابط و پرکردن جاهای خالی اقدام شد.

جدول (۴): کدگذاری نظری

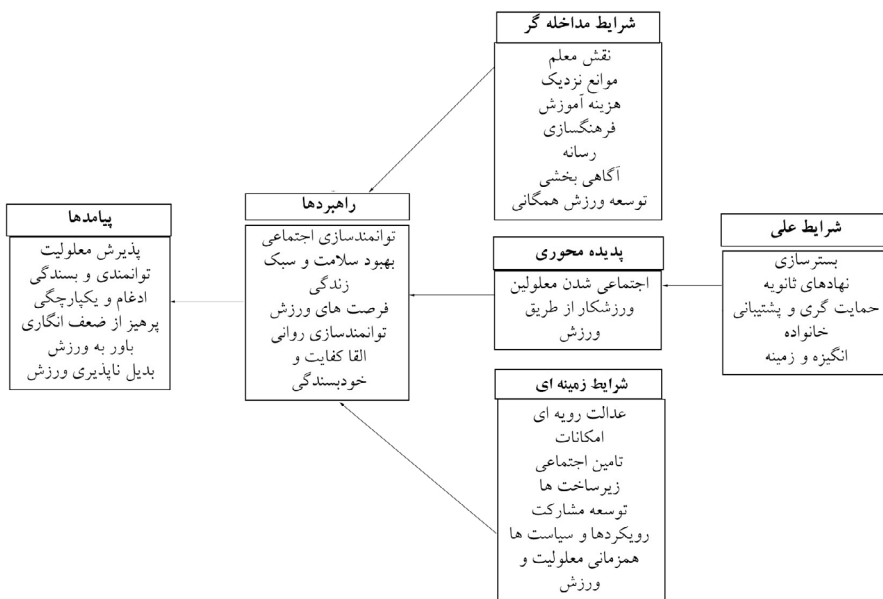
مقوله هسته	مقولات اصلی	مقولات فرعی	کدهای اولیه
اجتماعی شدن معلولین ورزشکار از طریق ورزش	شرایط مداخله‌ای	نقش معلم / مربی	نقش انگیزاننده و مثبت معلم
	شرایط مداخله‌ای		نقش بازدارنده و منفی معلم
	شرایط علی	بسترسازی	برنامه‌های استعدادیابی
	شرایط علی		فرصت‌های مدرسه
	شرایط علی	نهادهای ثانویه	نقش مدرسه
	شرایط علی		نقش دانشگاه
	شرایط علی	حمایتگری و پشتیبانی خانواده	همراهی و ترغیب و بازخورد مثبت اطرافیان
	شرایط علی		خانواده در مقام همراه و حامی
	راهبرد	بدیل ناپذیری ورزش	درک بدیل ناپذیری ورزش
	راهبرد	باور به ورزش	باور به جایگاه و اهمیت ورزش
	شرایط مداخله‌ای	موانع نزدیک	نقش بازدارنده اطرافیان
	شرایط مداخله‌ای		نقش بازدارنده خانواده
	شرایط مداخله‌ای		ترس از آسیب مجدد و ممانعت خانواده
	شرایط زمینه‌ای	هم‌زمانی معلولیت و ورزش	چالش‌های معلولیت
	شرایط زمینه‌ای		چالش‌های ورود به ورزش
	شرایط زمینه‌ای	تأمین اجتماعی	مشکلات و تنگناهای اقتصادی در خانواده
	شرایط زمینه‌ای		بیمه، یارانه و تسهیلات
	شرایط مداخله‌ای	هزینه آموزش	چالش زمان، آموزش و هزینه
پیامد	فرصت‌های ورزش	فرصت‌های ورزش	

مقوله هسته	مقولات اصلی	مقولات فرعی	کدهای اولیه
اجتماعی شدن معلولین ورزشکار از طریق ورزش	پیامد	توانمندسازی روانی	توانمندی روانی
	پیامد	بهبود سلامت و سبک زندگی	بهبود سلامتی و ارتقای سبک زندگی سالم
	پیامد	القای کفایت و خودبستگی	احساس کفایت و خودبستگی
	پیامد	توانمندسازی اجتماعی	بهبود روابط اجتماعی
	شرایط علی	انگیزه و زمینه	انگیزه‌های ورود به ورزش
	شرایط علی		بستر و زمینه ورود به ورزش
	شرایط زمینه‌ای	رویکردها و سیاستها	ناهماهنگی بین بخشی و بین سازمانی
	شرایط زمینه‌ای		ضعف و خلأ در سیاست‌گذاری
	شرایط زمینه‌ای	توسعه مشارکت	جلب مشارکت سازمان‌های دیگر
	شرایط زمینه‌ای		اهمیت مقوله مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها
	شرایط زمینه‌ای	زیرساخت‌ها	ضعف زیرساخت‌ها
	شرایط زمینه‌ای		توسعه امکانات و تجهیزات
	شرایط زمینه‌ای	امکانات	دسترسی
	شرایط زمینه‌ای		تناسب، ایمنی و زیبایی
	شرایط زمینه‌ای		امکانات ورزشی مدارس
	شرایط مداخله‌ای	فرهنگ‌سازی	فرهنگ‌سازی
	شرایط مداخله‌ای	رسانه	نقش رسانه‌ها
	شرایط مداخله‌ای	آگاهی بخشی	گسترش و بهبود آگاهی عمومی
شرایط مداخله‌ای	توسعه ورزش همگانی	توسعه ورزش همگانی	

مقوله هسته	مقولات اصلی	مقولات فرعی	کدهای اولیه
ورزشکار از طریق ورزش اجتماعی شدن معلولین	راهبرد	ادغام و یکپارچگی	ادغام و یکپارچگی
	راهبرد	پرهیز از ضعف انگاری	پرهیز از ضعف انگاری و بهبود و تصحیح نگرش‌ها
	شرایط زمینه‌ای	عدالت رویه‌ای	توزیع عادلانه فرصت‌ها
	راهبرد	توانمندی و بسندگی	اهمیت توانمندسازی
	راهبرد	پذیرش معلولیت	پذیرش معلولیت به‌عنوان فرصت و تفاوت

در انتها با استفاده از رویکرد سیستماتیک و بر اساس الگوی داده‌بنیاد و با توجه به نتایج پایایی آورده‌شده در بخش قبل، نسبت به ارائه مدل نهایی اقدام شد. شکل (۱) الگوی نهایی را نمایش می‌دهد.

شکل (۱): الگوی داده‌بنیاد اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از طریق ورزش

شرایط علی شناسایی شده اثرگذار بر پدیده اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از مسیر فعالیتهای ورزشی شامل مقوله‌های بسترسازی، نهادهای ثانویه، حمایتگری و پشتیبانی خانواده و انگیزه‌ها و زمینه‌ها و نشانگرهای شرایط زمینه‌ای شامل عدالت رویه‌ای، امکانات، تأمین اجتماعی، زیرساختها، توسعه مشارکت، رویکردها و سیاستها و تلافی معلولیت و ورزش بود. نشانگرهای شرایط مداخله‌ای در این تحقیق شامل نقش معلم، موانع نزدیک، هزینه آموزش، فرهنگ‌سازی، رسانه، آگاهی‌بخشی و توسعه ورزش همگانی نشانگرهای راهبردها در این پژوهش شامل توانمندی اجتماعی، بهبود سلامت و سبک زندگی، فرصتهای ورزش، توانمندسازی روانی، القای کفایت و خودبستگی نشانگرهای پیامدها در این تحقیق شامل پذیرش معلولیت، توانمندی و بسندگی، ادغام یکپارچگی، پرهیز از ضعف انگاری، باور به ورزش و بدیل ناپذیری ورزش بود.

در ادامه به تبیین هریک از این مقوله‌ها و مقایسه آنها با سایر پژوهشها پرداخته می‌شود.

بحث

پژوهش حاضر با هدف تبیین فرآیند اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از مسیر فعالیتهای ورزشی، با استفاده از نظریه گراندتئوری انجام شد. در این پژوهش، برای انتخاب نمونه از نمونه‌گیری هدفمند که از روشهای نمونه‌گیری غیراحتمالی است، استفاده شد. در این پژوهش سعی شده است همه ابعاد موضوع از حیث عوامل مؤثر، موانع، شرایط زمینهای موردبررسی قرار گیرد و با در نظر گرفتن پیامدهای مطلوب آن نسبت به ارائه راهکار اقدام شود. که در نتیجه تحلیل مصاحبه، پنج مقوله شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها شناسایی شدند.

شرایط علی شناسایی شده اثرگذار بر پدیده اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از مسیر

فعالتهای ورزشی

بسترسازی برای مشارکت افراد دارای معلولیت در ورزش: برای تسهیل ورود و مشارکت افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی، ایجاد بسترهای مناسب و قابل دسترس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این بسترها شامل تأمین تجهیزات و امکانات ورزشی ویژه، مانند راهروها و زمینهای ورزشی با طراحی مناسب، تجهیزات ورزشی سازگار با نیازهای افراد معلول و دسترسی آسان به سرویسهای بهداشتی و حمامهای استاندارد می‌شود.

نقش نهادهای ثانویه: سازمانها و نهادهای ورزشی، از جمله انجمنها و کمیته‌های مرتبط با افراد دارای معلولیت، باید از طریق تشویق و حمایت، شرایط لازم برای فعالیت ورزشی این افراد را فراهم کنند. اقدامات این نهادها می‌تواند شامل طراحی برنامه‌های ورزشی متناسب، تربیت مربیان و کادر فنی آموزش دیده و برگزاری مسابقات و رقابتهای ورزشی ویژه باشد. حمایت خانواده: نقش خانواده در تشویق و حمایت از افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی بسیار حیاتی است. خانواده‌ها می‌توانند از طریق حمایت مالی، انگیزشی و روحی، حضور در مسابقات و تأمین تسهیلات ورزشی به فرزندان خود کمک کنند تا به صورت فعال در ورزش مشارکت داشته باشند.

انگیزه‌ها و فرصتها: ایجاد انگیزه‌های مشخص برای شرکت در فعالیتهای ورزشی، از جمله بهبود وضعیت جسمانی، ارتقای سلامت روانی، افزایش اعتمادبه‌نفس، توسعه روابط اجتماعی و شناسایی تواناییهای فردی، می‌تواند تأثیر بسزایی در تشویق افراد معلول به فعالیت ورزشی داشته باشد. همچنین، فراهم کردن امکانات و فرصتهای مناسب برای فعالیتهای ورزشی، مانند شرکت در مسابقات و دسترسی به کادر فنی مجرب، از دیگر عوامل مهم در این زمینه است. بررسی مقوله «بسترسازی» نشان می‌دهد که این مفهوم شامل مجموعه‌ای از فرصتها و

رویدادهایی است که در طول زندگی افراد معلول، پیوند آنان با ورزش را تقویت کرده و اجتماعی شدن آنان از طریق ورزش را تسهیل می کند.

این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های مرادی و سعادت (۲۰۱۹) در زمینه هویت اجتماعی و مشارکت، ادیسی و همکاران (۲۰۱۹) در رابطه با مشارکت اجتماعی، وکیلی و همکاران در زمینه دستیابی به پایگاه اجتماعی، سونمز اوغلو و همکاران (۲۰۲۱) در ارتباط با نقش کلیدی خانواده، دیلی و همکاران (۲۰۲۰) در حوزه جامعه‌پذیری و اور و همکاران (۲۰۲۱) در خصوص تأثیر اجتماعی، همخوانی دارد.

از منظر تأثیر خانواده، نوع راهبری والدین و حمایت‌های عاطفی و روانی آنان به عنوان یکی از اجزای اساسی در فرایند اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت مطرح است. این نتیجه با یافته‌های قدردان و همکاران (۲۰۱۹) در زمینه موانع خانوادگی و پژوهش کیال و همکاران (۲۰۲۰) در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی، تطابق دارد. داشتن انگیزه و فراهم بودن زمینه‌های لازم برای مشارکت در ورزش از عوامل کلیدی در اجتماعی شدن ورزشکاران دارای معلولیت محسوب می شود. این یافته‌ها با نتایج کیال و همکاران (۲۰۲۰) در حوزه انگیزه‌های فردی همسو است.

شرایط زمینه‌ای شناسایی شده اثرگذار بر پدیده اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از

مسیر فعالیتهای ورزشی

شرایط زمینه‌ای شامل عواملی است که برای توسعه و پیشرفت معلولیت و ورزش لازم است. این شرایط عبارتند از:

عدالت رویه‌ای: این شرط به معنای ایجاد شرایط عادلانه و بدون تبعیض برای معلولان در دسترسی به فرصت‌ها و منابع ورزشی است. برای این منظور، لازم است قوانین و مقررات مناسبی در قالب سیاست‌ها و رویکردهای معلولیت ورزشی تدوین و اجرا شود.

امکانات: امکانات و تجهیزات ورزشی مناسب برای معلولان باید در دسترس باشد. این امر شامل ورزشگاهها، باشگاهها، تسهیلات ورزشی و تجهیزات ورزشی خاص برای معلولان است.

تأمین اجتماعی: معلولان باید از تأمین اجتماعی بهره‌مند شوند تا بتوانند در فعالیتهای ورزشی شرکت کنند. این شامل تأمین بیمه‌های بهداشتی و تأمین مالی برای معلولان است. **زیرساختها:** زیرساختهای مناسب برای معلولان باید فراهم شود. این شامل حمل‌ونقل عمومی برای معلولان، مسیرهای قابل دسترسی و تجهیزات ورزشی مناسب برای افراد دارای معلولیت است.

توسعه مشارکت: مشارکت معلولان در تصمیم‌گیریهای مربوط به ورزش و معلولیت باید توسعه یابد. این امر شامل مشارکت افراد دارای معلولیت در تدوین سیاستها و برنامه‌های ورزشی و ایجاد فرصتهای مشارکت فعال در فعالیتهای ورزشی است. رویکردها و سیاستها: رویکردها و سیاستهایی برای توسعه و پیشرفت معلولیت و ورزش باید تدوین و اجرا شوند. این موضوع شامل سیاستهای حمایتی، آموزشی و ترویجی برای افراد دارای معلولیت است **تلاقی معلولیت و ورزش:** تلاقی معلولیت و ورزش به این معناست که معلولان بتوانند در تمامی فعالیتهای ورزشی شرکت کنند. این شامل ایجاد فرصتهای متنوع ورزشی برای افراد دارای معلولیت و تأمین تجهیزات و امکانات مناسب برای آنها است.

از بین شرایط زمینهای عدالت رویه‌ای اصطلاحی است برای اشاره به توزیع عادلانه فرصتها در همه زمینه‌ها به‌خصوص در مورد افراد دارای معلولیت. نتایج پژوهشهای کوسکی و همکاران (۲۰۱۷) از حیث عدالت در مشارکت و زمانی و همکاران (۲۰۱۹) از نظر شناسایی این مسئله به‌عنوان یک مانع وجه اشتراک وجود دارد. ضعف زیرساختها، بحث توسعه امکانات و تجهیزات، مسئله دسترسی، موضوع تناسب ایمنی و زیبایی وسایل و امکانات ورزشی مدارس برای افراد دارای معلولیت از جمله کلیدی‌ترین مقولاتی هستند که ذیل

مقوله بزرگتر زیرساختها و امکانات مصاحبه‌شوندگان تحقیق بر نقش تأثیرگذار آنها در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت ورزشکار تأکید کرده‌اند.

همچنین این پژوهش با پژوهش زمانی و همکاران (۲۰۱۹) و لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) از منظر زیرساخت همخوانی دارد. از جمله مؤلفه‌های شرایط زمینه‌ای تأثیرگذار در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت ورزشکار از طریق ورزش تأمین اجتماعی است که دربرگیرنده دو مفهوم کلی مشکلات و تنگناهای اقتصادی در خانواده و بیمه و یارانه و تسهیلات است. نتایج این قسمت از پژوهش با پژوهش زمانی و همکاران (۲۰۱۹) که بر موانع اقتصادی تأکید دارد وجه اشتراک دارد.

توسعه مشارکت نقش مهمی در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت ورزشکار دارد. این پژوهش با پژوهش‌های مرادی و سعادت (۲۰۱۹)، لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) و گوون و همکاران (۲۰۱۹) از حیث تأکید بر اجتماع‌پذیری همخوانی دارد.

توجه به محور رویکردها و سیاستهاست که شامل دو مفهوم ناهماهنگی بین‌بخشی و بین‌سازمانی و ضعف و خلأ در سیاست‌گذاریهاست از دیگر شرایط زمینه‌ای است که لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) در مطالعه خود به نقش تأثیرگذار مؤلفه هماهنگی و ارتباط بین‌سازمانی در مشارکت ورزشی افراد دارای معلولیت اشاره کرده‌اند.

شرایط مداخله‌گر شناسایی شده اثرگذار بر پدیده اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از

مسیر فعالیتهای ورزشی

شرایط مداخله‌ای شناسایی شده در این تحقیق شامل شش مؤلفه کلیدی است که در ادامه توضیح داده شده‌اند.

نقش معلم: معلمان با داشتن آمادگی لازم برای اجرای برنامه‌های ورزش همگانی و آموزش صحیح اصول و فنون ورزشی، نقش اساسی در ایجاد انگیزه و تشویق افراد دارای معلولیت

به شرکت در فعالیتهای ورزشی دارند. باین‌حال، عملکرد معلم می‌تواند هم انگیزاننده و هم بازدارنده باشد. نتایج پژوهش دلیلی و همکاران (۲۰۲۰) نیز بر وظایف شغلی معلمان در این حوزه تأکید دارد.

موانع نزدیک: موانع نزدیک به عوامل فردی و درون‌فردی اشاره دارد که می‌توانند مانع اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از طریق ورزش شوند. نبود تجهیزات ورزشی کافی، عدم حمایت خانواده و محیط اجتماعی و وقوع صدمات ورزشی از جمله این موانع هستند. کیال و همکاران (۲۰۲۰) بر نقش عوامل شخصیتی و انگیزه‌های فردی و قدردان و همکاران (۲۰۱۹) بر نقش بازدارنده موانع خانوادگی در اجتماع‌پذیری این افراد تأکید کرده‌اند.

هزینه آموزش: هزینه‌های مربوط به آموزش ورزش همگانی می‌تواند یکی از چالشهای اصلی باشد. اجرای برنامه‌های کم‌هزینه با همکاری سازمانها و نهادهای مرتبط، می‌تواند این موانع را کاهش دهد.

فرهنگ‌سازی: ترویج فرهنگ ورزش در جامعه، به‌ویژه در میان افراد دارای معلولیت، نقش مهمی در اجتماعی‌شدن این افراد دارد. این فرهنگ‌سازی باید از سنین کودکی و در مدارس آغاز شود. پژوهشهای قدردان و همکاران (۲۰۱۹) و لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) بر نقش مؤثر فرهنگ و آموزش در مشارکت ورزشی افراد دارای معلولیت تأکید دارند.

رسانه: رسانه‌ها با انتشار اخبار، مقالات و برنامه‌های مرتبط با ورزش معلولان می‌توانند نقش مؤثری در افزایش آگاهی عمومی و ایجاد انگیزه برای مشارکت ورزشی ایفا کنند. نتایج پژوهش لیموچی و همکاران (۲۰۱۹) بر تأثیر رسانه‌ها و مطبوعات در شکل‌گیری افکار عمومی و افزایش مشارکت ورزشی افراد دارای معلولیت دلالت دارد.

آگاهی‌بخشی: برگزاری کارگاهها، سمینارها و نشریات آموزشی، از روشهای مؤثر برای گسترش آگاهی عمومی درباره اهمیت ورزش و نحوه مشارکت افراد دارای معلولیت در فعالیتهای ورزشی است. پژوهشهای اور و همکاران (۲۰۲۱) و وکیلی و همکاران (۲۰۱۹)

نیز به اهمیت این موضوع اشاره کرده‌اند. شرایط مداخله‌ای مانند نقش معلم، کاهش موانع نزدیک، کنترل هزینه‌ها، فرهنگ‌سازی، رسانه و آگاهی‌بخشی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از طریق ورزش هستند. تمرکز بر این شرایط می‌تواند مسیر مشارکت و پیشرفت ورزشی این افراد را هموار کند.

نشانگرهای راهبردی شناسایی‌شده اثرگذار بر پدیده اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت از مسیر فعالیتهای ورزشی

نشانگرهای راهبردی شناسایی‌شده در این پژوهش شامل این موارد است. توانمندی اجتماعی ورزش به افراد دارای معلولیت کمک می‌کند تا در محیط‌های اجتماعی بیشتری مشارکت کنند و ارتباطات مؤثرتری با دیگران برقرار کنند. با شرکت در فعالیتهای ورزشی، این افراد می‌توانند مهارتهای اجتماعی خود را تقویت کرده و روابط دوستانه‌ای ایجاد کنند.

بهبود سلامت و سبک زندگی: فعالیتهای ورزشی باعث بهبود قوام بدنی، افزایش انعطاف‌پذیری و عملکرد قلب و عروق می‌شوند. همچنین ورزش می‌تواند به کاهش وزن، کاهش استرس و افزایش انرژی کمک کند. فرصتهای ورزشی: ورزش فرصتهایی برای شرکت در رقابتها و تیمهای ورزشی فراهم می‌کند که اعتمادبه‌نفس و احساس تعلق را در افراد دارای معلولیت تقویت می‌کند.

توانمندسازی روانی: فعالیتهای ورزشی با کاهش تنشها و استرسهای روزمره، نقش مؤثری در بهبود روحیه افراد دارند. ورزش به‌عنوان یک روش تفریحی مفید، آزادسازی هورمونهای شادی‌بخش و ارتقای حس خوب در افراد را تسهیل می‌کند. القای کفایت و خودبستگی: شرکت در ورزش باعث افزایش اعتمادبه‌نفس و احساس کفایت در افراد دارای معلولیت می‌شود. این فعالیتهای آنها نشان می‌دهد که می‌توانند چالشهای جدید را با موفقیت پشت سر بگذارند و تواناییهای خود را باور کنند.

پذیرش معلولیت: پذیرش شرایط جسمانی و تقویت نگرش مثبت نسبت به آن از محورهای اصلی اجتماعی شدن افراد معلول از طریق ورزش است. پژوهشهای اور و همکاران (۲۰۲۱) و اروفیوا و همکاران (۲۰۱۹) نیز به این موضوع پرداخته‌اند.

ادغام و یکپارچگی اجتماعی: ورزش می‌تواند ابزار قدرتمندی برای تسهیل ادغام اجتماعی افراد دارای معلولیت باشد. پژوهش مرادی و سعادت (۲۰۱۹) به نقش مدارس در این فرایند و ادیسی و همکاران (۲۰۱۹) به نقش ورزش در تسهیل این ادغام تأکید کرده‌اند.

پرهیز از ضعف‌انگاری: تصحیح نگرشها در سطح فرد و جامعه نسبت به معلولیت یکی از عوامل کلیدی اجتماعی شدن است. پژوهشهای زمانی و همکاران (۲۰۱۹) و کوسکی و همکاران (۲۰۱۷) بر اهمیت تغییر نگرشها تأکید دارند.

باور به ورزش: ورزش نقشی بی‌بدیل در شکل‌گیری هویت ورزشی و تقویت خودپنداره مثبت در افراد دارای معلولیت دارد. مرادی و سعادت (۲۰۱۹) به اهمیت این موضوع پرداخته و دیلی و همکاران (۲۰۲۰) بر تأثیر ارتباطات ورزشی در شکل‌گیری هویت کاری تأکید کرده‌اند.

نشانه‌های راهبردی شناسایی شده مانند توانمندسازی اجتماعی، ارتقای سلامت، ادغام اجتماعی و تغییر نگرشها، عوامل کلیدی در اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از طریق ورزش هستند. پرداختن به این راهبردها می‌تواند موجب افزایش مشارکت ورزشی و ارتقای کیفیت زندگی این افراد شود.

پیامدهای شناسایی شده مرتبط با پدیده اجتماعی شدن افراد دارای معلولیت از مسیر

فعالیهای ورزشی

نتایج این تحقیق نشان داد که ورزش و فعالیت بدنی تأثیرات مثبت متعددی بر زندگی افراد دارای معلولیت دارد. این تأثیرات در ابعاد مختلف قابل بررسی است. پذیرش معلولیت:

ورزش به افراد دارای معلولیت کمک می‌کند تا معلولیت خود را به‌عنوان بخشی از هویت خود بپذیرند و بر این باور باشند که این محدودیتها مانعی برای شرکت در فعالیتهای بدنی و رشد فردی آنها نیست. تمرینات منظم به این افراد امکان می‌دهد تا با استفاده از راهکارهای مناسب، به پیشرفت و رشد جسمانی و روانی دست یابند.

توانمندی و بسندگی: ورزش با تقویت قدرت عضلات، افزایش استقامت و بهبود عملکرد قلب و ریه، توانمندی بدنی و احساس کفایت را در افراد دارای معلولیت ارتقا می‌دهد.

ادغام و یکپارچگی اجتماعی: شرکت در تیمها و گروههای ورزشی موجب می‌شود افراد دارای معلولیت با دیگران تعامل کنند و از فرصتهای اجتماعی شدن بهره‌مند شوند. این ادغام اجتماعی، حس تعلق و مشارکت آنها را تقویت می‌کند.

پرهیز از ضعف‌انگاری: ورزش فرصتی فراهم می‌کند تا افراد دارای معلولیت به‌جای تمرکز بر محدودیتها، بر تواناییهای خود تأکید کنند. موفقیتهای ورزشی می‌تواند اعتمادبه‌نفس آنها را افزایش داده و خودباوری بیشتری به آنها القا کند.

باور به ارزش ورزش: ورزش به‌عنوان یک عامل بی‌بدیل در زندگی افراد دارای معلولیت جایگاه ویژه‌ای دارد. تجربه اثرات مثبت ورزش موجب می‌شود این افراد به ورزش متعهد شوند و آن را بخشی از زندگی روزمره خود قرار دهند.

پیامدهای اجتماعی و روان‌شناختی ورزش: پیامدهای اجتماعی شدن از طریق ورزش به راهبردهای مورد استفاده افراد و همچنین فضای اجتماعی و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنند، وابسته است. به‌عنوان مثال عزت‌نفس و تاب‌آوری: مطالعه مهدی‌نژاد و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی مانند تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی نقش مهمی در توسعه مشارکت ورزشی و ارتقای عزت‌نفس افراد دارای معلولیت دارد.

سلامتی و نشاط: وکیلی و همکاران (۲۰۱۹) به نقش ورزش در افزایش انگیزه برای سلامتی و تندرستی اشاره کرده‌اند. این پژوهش همچنین مشارکت ورزشی را عاملی برای

کاهش استرس و افزایش نشاط در افراد دارای معلولیت می‌داند.

هویت ورزشی و پایگاه اجتماعی: مرادی و سعادت (۲۰۱۹) تأکید کرده‌اند که ورزش نقشی بی‌بدیل در شکل‌گیری هویت ورزشی و تقویت خودپنداره مثبت افراد دارای معلولیت دارد. همچنین، وکیلی و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده‌اند که مشارکت در ورزش می‌تواند به ارتقای پایگاه اجتماعی و ایجاد فرصتهای موفقیت در زندگی روزمره کمک کند.

ارتباطات ورزشی و هویت کاری: دیلی و همکاران (۲۰۲۰) به نقش ارتباطات ورزشی در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت اشاره کرده و بیان داشته‌اند که ورزش می‌تواند مهارتهای ارزشمندی برای انطباق با وظایف شغلی و ایجاد هویت کاری پایدار در این افراد فراهم کند و ورزش به‌عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی، نقش مهمی در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت ایفا می‌کند. این فعالیتهای افراد را وارد شبکه‌های اجتماعی متنوعی می‌کند که در آنها تعاملات اجتماعی و بازنماییهای معناداری شکل می‌گیرد. ورزش فرصتهای بی‌نظیری برای شرکت در فعالیتهای گروهی، تقویت روابط اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی افراد دارای معلولیت فراهم می‌کند.

بر اساس یافته‌های پژوهش، ورزش نقشی کلیدی در اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت ایفا می‌کند. در ادامه به برخی از مهم‌ترین مزایای آن اشاره می‌شود.

افزایش اعتماد به نفس: ورزش به افراد دارای معلولیت کمک می‌کند اعتماد به نفس خود را تقویت کرده و احساس موفقیت را تجربه کنند. این افراد با شرکت در فعالیتهای ورزشی می‌توانند مهارتها و استعدادهای خود را نشان داده و به تواناییهای خود اطمینان پیدا کنند.

ایجاد ارتباطات اجتماعی: ورزش فضایی فراهم می‌آورد تا افراد دارای معلولیت با دیگری که علایق مشابهی دارند، ارتباط برقرار کنند. این ارتباطات می‌تواند در قالب تیمهای ورزشی، باشگاهها یا گروههای تمرینی شکل گیرد و به تقویت روابط اجتماعی، گسترش شبکه‌های پشتیبانی و ایجاد دوستیهای پایدار منجر شود.

سلامتی و بهبود عملکرد: ورزش نه تنها سلامت جسمانی، بلکه عملکرد روحی و شناختی افراد دارای معلولیت را نیز ارتقا می‌دهد. از جمله مزایای جسمانی آن می‌توان به افزایش قدرت عضلات، بهبود تعادل و هماهنگی حرکتی و افزایش استقامت اشاره کرد. از سوی دیگر، ورزش می‌تواند توانایی تمرکز و عملکرد شناختی این افراد را بهبود بخشد.

تحقق اهداف فردی: ورزش فرصتی برای تعیین و دستیابی به اهداف فردی فراهم می‌کند. افراد دارای معلولیت می‌توانند در رشته‌های ورزشی مختلف شرکت کرده و در رقابتها حضور یابند. این موفقیتها انگیزه و انرژی بیشتری به آنها می‌بخشد و در عین حال حس تعلق به جامعه و مشارکت اجتماعی آنها را تقویت می‌کند.

در فرآیند اجرای این پژوهش، محقق با چالشهایی مواجه شد، از جمله: محافظه‌کاری برخی از مشارکت‌کنندگان در پاسخ به سؤالات، عدم امکان کنترل عقاید شخصی شرکت‌کنندگان در پاسخگویی، همکاری محدود برخی مسئولین در انجام مصاحبه‌ها و دشواری در هماهنگی و دسترسی به افراد برای مصاحبه.

پیشنادهایی برای پژوهشهای آتی: تحلیل فرآیند اجتماعی‌شدن ورزشکاران دارای معلولیت در مقایسه با افراد بدون تجربه معلولیت. بررسی فرآیند اجتماعی‌شدن افراد دارای معلولیت بر اساس طبقه اجتماعی با میانجیگری میزان تحصیلات.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان: همه نویسندگان در تولید تحقیق مشارکت داشتند.

منابع مالی: مطالعه حاضر هیچ حامی مالی ندارد.

تعارض منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافی ندارند.

اخلاق پژوهش: در این مقاله همه حقوق مرتبط با اخلاق پژوهش رعایت شده است.

- Barker, R., & Iwata, N. (2019). Social inclusion through sport: The case of disabled athletes. *Journal of Disability Studies*, 20(2), 154-168.
- Bastik, C., Erkan, M., & Gümüşdağ, H. (2023). Investigation of the effect of sports on the socialization of physically disabled individuals. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(1), 1-12.
- Bennett, C. L., & Rosner, D. K. (2019, May). The promise of empathy: Design, disability, and knowing the" other". In *Proceedings of the 2019 CHI conference on human factors in computing systems* (pp. 1-13).
- Bennett, R., & Rosner, H. (2019). The definition and social implications of disability: A global perspective. *Journal of Disability Studies*, 25(3), 45-59.
- Caton, S., & Chapman, M. (2016). The use of social media and people with intellectual disability: A systematic review and thematic analysis. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 41(2), 125-139.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.
- Coakley, J. (2015). *Socialization and sport* The Blackwell encyclopedia of sociology: New York: Wiley Online Library.
- Çulhacik, G. D., Durat, G., & Eren, N. (2021). Effects of activity groups, in which art activities are used, on resilience and related factors in families with disabled children. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(1), 343-350.
- Dailey, S. L., Alabere, R. O., Michalski, J. E., & Brown, C. I. (2020). Sports experiences as anticipatory socialization: How does communication in sports help individuals with intellectual disabilities learn about and adapt to work? *Communication Quarterly*, 68(5), 499-519.
- De Palma, M. (2016). Barriers in disability sports participation. *International Journal of Sports Management*, 17(2), 102-115.
- Dily, J., et al. (2020). The effect of sports on improving the psychological condition and reducing costs for persons with disabilities. *Journal Name, Volume(Issue), page range*.
- Djordjevic, M., Glumbić, N., & Memisevic, H. (2020). Socialization in adults with intellectual disability: the effects of gender, mental illness, setting type, and level of intellectual disability. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*, 13(4), 364-383.

- Donaldson, E. (2002). The corpus of the madwoman: toward a feminist disability studies theory of embodiment and mental illness. *NWSA Journal*, 14 (3), 95–119.
- Donnelly, P., and K. Young (1999), “Rock climbers and rugby players: Identity construction and confirmation”, In *Inside sport*, edited by J. Coakley and P. Donnelly. London, Routledge: 67-76
- Erofeeva, M. A., Ulyanova, I. V., Plakhotnikova, I. V., Kurilyuk, Y. E., Egorov, V. A., & Kochetkov, I. G. (2019). Reforming and developing socialization of children with limited abilities (mild intellectual disability). *Electronic Journal of General Medicine*, 16(2).
- Fortune D, Mair H. (2011). Notes from the sports club: confessional tales of two researchers. *Journal of Contemporary Ethnography*. 40(4): 457-84.
- Fox, A. M. & Lipkin, J. (2002). Re (Crip) ting feminist theater through Disability Theater: selections from the DisAbility Project. *NWSA Journal*, 14 (3), 78–98.
- Gearity B. (2011). Poor teaching by the coach: a phenomenological description from athletes’ experience of poor coaching. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 17(1):79-96.
- Gerji Azandriani, & Shirzad Nazarlou. (2018). the position of disabled people’s rights in the field of urban law. *Strategic Studies of Public Policy*, 8(26), 137-163. (In Persian).
- Ghadardan, Reyhaneh, Hassan Beigi, Hossein, and Tabesh, Saeed. (2019). investigating the barriers to participation of disabled athletes and non-athletes in sports activities (Case study: Qazvin city). *Nurse and Doctor in War*, 7(24), 49-56.(in Persian). SID. <https://sid.ir/paper/377401/fa>
- Goodley, D. (2004). Who is disabled? Exploring the scope of the social model of disability. In: Swain, J., French, S., Barnes, C. & Thomas, C. (Eds.) *Disabling Barriers, Enabling Environments*. 2nd edition, pp. 118–124, London: Sage.
- Goodley, D. (2011). *Disability Studies: An Interdisciplinary Introduction*. London: SAGE.
- Grateful, Reyhana; Hassan Beigi, Hossein; Tabesh, Saeed (2018). Examining the barriers to the participation of disabled athletes and non-athletes in sports activities and non-athletes in sports activities (case study

- of Qazvin city). Quarterly magazine of nurse and doctor in war. 24(7). 56-48. (In Persian).
- Guba EG, Lincoln YS. (1985). Four Generation evaluation. Newbury Park: Sage
 - GÜVEN, B., Kara, F. M., & ÖZDEDEOĞLU, B. (2019). The socialization process for women with disabilities in sports: A double barrier? Pamukkale Journal of Sport Sciences, 10(3), 7-17.
 - Halpern E. (1983). Auditing naturalistic inquiries: the development and application of model. Unpublished doctoral dissertation, Indiana University
 - Harwood C, Drew A, Knight C. (2010). Parental stressors in professional youth football academies: a qualitative investigation of specialising stage parents. Qualitative Research in Sport and Exercise. 2(1):39-55.
 - Hopkins, S., Williams, R., & Tarrant, M. (2022). The factors influencing sports participation: A systematic review. Journal of Sport and Health, 28(4), 189-202. <https://doi.org/10.1007/s13410-022-00568-7>
 - Idrisi, Amir Hosseini, Seyed Ahsan, Hamidi, & Mehrzad. (2020). designing a model for the participation of disabled athletes in the national team: analysis of compelling and inhibiting factors. Organizational Behavior Management Studies in Sports, 24(6), 11-26. (In Persian).
 - Jones I, Brown L, Holloway I. (2013). Qualitative Researc in Sport and Physical Activity. London: Sage.
 - Kalehalik, L., Smith, J., & Roberts, P. (2021). Social inclusion of individuals with disabilities: Barriers and enablers. Journal of Social Policy Studies, 18(3), 215-230.
 - Kalehalik, P., et al. (2021). Social participation challenges among individuals with disabilities: A systematic review. Disability & Society, 36(5), 1234-1250.
 - Kayal, Naderi Nasab, & Majdi. (2020). the model of psychological components affecting the participation of veterans and disabled people in sports activities. Sports Psychology Studies, 9(32), 41-58. (In Persian).
 - Kioupis, M. (2018). Inclusion through sports: UN conventions and global initiatives. International Journal of Sports Policy and Politics, 10(2), 150-162.
 - Kiuppis, F. (2018). Inclusion in sport: Disability and participation.

- Sport in society, 21(1), 4-21.
- Koski, P., Matarma, T., Pedisic, Z., Kokko, S., Lane, A., Hartmann, H. ... & Savola, J. (2017). Sports Club for Health (SCforH): updated guidelines for health-enhancing sports activities in a club setting.
 - Limuchi, Sima; Musharraf Javadi, Betul; Safania, Ali Mohammad; Mohammadi, Fariba (2018). Identifying factors affecting the participation of disabled people in sports activities, contemporary researches in sports management, 9(18). 77-90. (In Persian).
 - Mobily, M., & Hogue, T. (2016). The impact of sport on social inclusion of people with disabilities. Disability and Rehabilitation, 38(5), 456-465.
 - Moradi, Mohammadreza; Saadat, Mohammad Sadegh (2018). The relationship between sports identity and participation in sports activities among the physically disabled. Journal of Disability Studies. 9(36). 6-1. (In Persian).
 - Moradipour, M., et al. (2017). Investigating structural, managerial, environmental and economic factors affecting participation in sports. Journal of Sport Sciences, 15(2), 45-60. (In Persian).
 - Mukhtarpour, Mehdi (2018). Sociological explanation of social factors affecting sports socialization. Olympic Social Cultural Studies Quarterly. 1(1). 109-135. (In Persian).
 - Orr, K., Tamminen, K. A., Evans, M. B., & Arbour-Nicitopoulos, K. P. (2021). Social influences in recreational sport programs for emerging adults with a disability: A preliminary examination using a mixed methods approach. European Journal of Adapted Physical Activity, 14(1).
 - Parker, I. (1997). Psychoanalytic Culture. London: Sage.
 - Sami'i, F. and Nikfarjam, M. (2016). Investigating social and physical discrimination and its effects on the participation of people with disabilities in sports. Journal of Sport and Rehabilitation Sciences, 23(2), 45-60. (In Persian).
 - Sanmezoglu, M., et al. (2021). The impact of sports on the socialization of people with disabilities.
 - Serbova, O., Lopatina, H., Aliksieieva, H., & Tsybuliak, N. (2019). Features of Economic Socialization of Children with Disabilities. Journal of History Culture and Art Research, 8(3),
 - Sherrill, C. (2004). Disability and sports: From integration to inclu-

- sion. *Journal of Sport and Social Issues*, 28(3), 231-244.
- Solves, J. (2018). Sociology of sport, media and disability in Spain. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society*, 11(1), 69-77.
 - Sonmezoglu, U., Tosun, A., & Yildiz, K. (2021). A qualitative research on sport and education for the disabled from the perspective of sports managers and trainers. *Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe*, 4(3).
 - Stevenson, M. (2009). Impact of disability sports on social perceptions. *Journal of Social Issues in Sports*, 12(3), 45-59.
 - Stevenson, P. (2009). *The pedagogy of inclusive youth Sport: working towards situation. Disability and Youth Sport*. Abingdon: Routledge.
 - Thomas, C. (2007). *Sociologies of Disability, 'Impairment', and Chronic Illness: Ideas in Disability Studies and Medical Sociology*. London: Palgrave.
 - UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). (2015). *Quality physical education: Guidelines for policy makers*. Paris: UNESCO. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002311/231101E.pdf>
 - UNESCO. (2015). *Creating equal opportunities for persons with disabilities*.
 - Uppal, Sharanjit (2005), *Disability, Workplace Characteristics and Job Satisfaction*, *International Journal of Manpower*, Vol. 26, No. 4, Pp 336-349.
 - Vakili Tanha, Mehdi; Ahmadi, Cyrus; Soleimani, Majid (2018). Identifying and developing a pattern of motivations for sports participation of veterans and disabled people. *Quarterly Journal of Sports Psychology Studies*. 8(3). 143-160. (In Persian).
 - World Health Organization. (2021). *Disability and health*. Retrieved from WHO Website
 - Wslsh D, Ozats J, Wright P. (2010). Transference of responsibility model goals to the school environment: exploring the impact of a coaching club program. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 15(1): 15-28.
 - Zahiri Nia (2011). Examining the personal and social consequences of disability. *Hormozgan Cultural Research Journal*, 1(1), 162-180. (In Persian).

- Zahirinia, (2011). Social Consequences of Disability and Its Impact on Families. Tehran: Tehran University Press. (Inpersian).
- Zamani, Zarei, Sajadi Hezaveh, & Haji Anzahi. (2019). the effect of the use of virtual social networks with the mediating role of quality of life on the general health of Iranian veteran and disabled athletes. Journal of the Faculty of Medicine of Mashhad University of Medical Sciences, 62(4.1), 403-410. (In Persian).